

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Lorentzo Zubiaurre Urain

*Mendaro,
Gipuzkoa
(1931)*

Aurkibidea

Biografia

Mendaroko Garagartza auzoan jaio zen 1931n. Bertako eskolan ibili zen 11 urte ingurura arte eta artean 12 urte bete gabe lanean hasi zen "Larrañaga y cía" lantegian. Ondoren Azpiazurenean hasi zen lanean eta bertan lan egin zuen beste lagun batzuekin batera ZUDAM euren lantegi propioa sortu zuen arte. Zulagailuak egiten zituzten. Bere zaletasun handiena arrantza eta ehiza izan dira. Ume-umetatik ehizan aritu izan da, habitan lehenengo, zozo-birigarrotan gero, oilagorretan eta pasean ere bai.

Zintak

MEN-019

- **Proiektua:** Mendaroko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Agirrebeña, Aintzane - Goikoetxea, Haritz
- **Data:** 2011-02-24
- **Iraupena:** 75 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane

MEN-022

- **Proiektua:** Mendaroko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goikoetxea, Haritz - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2011-03-08
- **Iraupena:** 60 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MEN-023

- **Proiektua:** Euskal Herriko txori eta animaliak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goikoetxea, Haritz - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data:** 2011-03-08
- **Iraupena:** 100 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Garagartzako etxeen izenak (I)

- **Erref:** MEN-019/002

- **Iraupena:** 0:03:02. **Hasi:** 00:00:28. **Bukatu:** 00:03:30

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Mendaroko Garagartzza auzoan jaio zen. Ze etxetan jaio zen. Inguruko etxeen izenak aipatzen ditu: "Kotxerokua", "Matonekua"... Euren etxe ondoan zegoen Mendaroko errementari familia ezagunaren etxea. Inguruan bizi ziren familiak. Gargartzan taberna ezagunenak "Matonekua" eta "Garzianekua" ziren.

2. Garagartzako etxeen izenak (II)

- **Erref:** MEN-019/003
- **Iraupena:** 0:03:10. **Hasi:** 00:03:30. **Bukatu:** 00:06:40

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:

Garagartzako "Garzianekua" taberna non zegoen. Haren inguruko etxeen izenak aipatzen ditu eta bakoitzean ze familia bizi ziren komentatzen du. Ferratokia ere bazegoen Garagartzan eta astelehenetan ilaran egoten ziren idiak, ferratzeko zain, lehen idiekin lan egiten zen baserrian eta.

3. Trinitate kalean "Motxailen etxia"

- **Erref:** MEN-019/005
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:07:40. **Bukatu:** 00:09:00

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:

Trinitate kalean 4 etxe bakarrik omen ziren. "Motxailen etxia" ere bazen, bi pisukoa, baina berak ez zituen ezagutu motzaileak han bizitzen. Plazan ere bizi omen zen motzaile familia bat. Bizimodu normala egiten zuten. Mendaro herriak motzaile fama du.

4. Uholdeak zirenean, abereak ganbarara

- **Erref:** MEN-019/007
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:09:10. **Bukatu:** 00:10:55

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

<p>Garai hartan, etxeetan beheko solairuan animaliak izaten zituzten: oiloak,

untxiak, ahateak... Uholdeak zeudenean, ganbarara jasotzen zituzten abereak. Trekuren argi-zentrala bakarrik zegoen orduan, eta uholdeak zirenean argia mozten zuen. Etxeak kale-etxeak ziren, baina abereak eta ortua izaten zuten. Santa Kurutz azpian zituzten lur-sailak.</p>

5. Beti mendaroar sentitu

- **Erref:** MEN-019/008
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:10:55. **Bukatu:** 00:11:55

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:

Beraiek beti esan izan dute mendaroarrak direla, nahiz eta Mendarok herri izaerarik ez izan garai hartan. Mendarok Garagartza eta Azpilgoeta auzoetatik aparte ez omen du beste auzo nabarmenik, Plaza ez bada.

6. Komentuko mojekin harremana

- **Erref:** MEN-019/009
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:11:55. **Bukatu:** 00:13:50

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eraikuntza erlijiosoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Etxe ondoan mojen komentua zuten eta harreman handia zuten haiekin. "Lokutorioa" zegoen komentuan, bisitak jasotzeko gela bat, eta auzoko emakumeak hara joaten ziren mojekin berriketara. Bera akolito lanetan ibili zen, baina bestelako lanak egitera ere askotan joan izan zen komentura.

7. ZUDAM lantegia sortu zuen beste kide batzuekin batera

- **Erref:** MEN-019/012
- **Iraupena:** 0:04:00. **Hasi:** 00:17:05. **Bukatu:** 00:21:05

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

"Larrañaga y cía" lantegian hasi zen lanean artean 12 urte bete gabe. Larunbatetan ere 7ak ingurura arte lan egiten zuten. Handik urtebetera Arananera joan zen lanera. Soldadutzara joan baino pixka bat lehentxeago Ramon Azpiazuk bere lantegira eraman zuen eta bertan lan egin zuen, euren lantegi propioa sortu zuten arte. ZUDAM zuen izena lantegiak eta zulagailuak egiten zituzten. 30 urte ingurarekin hasi eta jubilatatu arte lan egin zuen bertan. Gero lantegia itxi egin zen.

8. ZUDAM lantegiaren lana: zulagailuak

- **Erref:** MEN-019/015

- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:23:50. **Bukatu:** 00:25:50

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:

Zulagailuak egiteko erabiltzen zituzten makinak aipatzen ditu. 5 lagunen artean sortu zuten lantegia eta hasieran beraiek egiten zuten lan guztia. Gerora mutil gazte batzuk ere sartu ziren. Gehien egon zirenean 12 lagun inguru izatera iritsi ziren. Zulagailuak Espainia osora saltzen zituzten.

9. Eskolatik jai egiteko gogoz

- **Erref:** MEN-019/017
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:26:50. **Bukatu:** 00:28:54

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Orain haurtzaindegia dagoen lekuan zegoen euren eskola. 2-3 irakasle izan zituen. Agapito izeneko maisua sarri gaixorik egoten zen eta eurak zain egoten ziren, haren semea noiz etorriko eskolarik ez zegoela esatera.

10. Mutikotan ibaira igerira; Trekuneko presa

- **Erref:** MEN-019/018
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:28:54. **Bukatu:** 00:30:58

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekek eta uretako jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Mutikotan ibaira joaten ziren igerian egitera. Ura garbi-garbia egoten zen orduan. Trinitate bezperan eskolatik piper egiten zuten denek eta igerira joaten ziren. Ohiturari hori aurrekoengandik jaso zuten. Orduan mutiko guztiek zekiten igerian. Trekuren zentral ondoko presa.

11. Tunel ondoko etxetxoaren istorioa

- **Erref:** MEN-019/019
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:30:58. **Bukatu:** 00:33:50

Gaia(k):

- Lanbideak » Trenbideko langileak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Deba alderantz, trenaren tunelaren ondoan etxetxo bat zegoen eta familia handi bat bizi zen bertan. Emakumeak, umeak... trenbidetik ibiltzen ziren beti,

baita tunela zeharkatuz ere, baina inoiz ez zen ezer gertatu. Familiako aitona kaltzadorea zen eta horregatik bizi ziren han. Aitona jubilatuz zenean Mendarora etorri ziren bizitzera eta justu handik hilabete ingurura, haizete handi batek etxetxo desagerrarazi zuen. 1942 ingurua zen eta haizeteak izugarritzko sarraskia egin zuen.

12. Uholde handiak Mendaron

- **Erref:** MEN-019/021
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:34:45. **Bukatu:** 00:36:25

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Uholdeak. Bere garaian, 1952an egon ziren uholde handiak eta historikotzat hartu zen ordukoa, baina 90eko hamarkadako uholdeekin alderatuz, ez zen ezer izan ordukoa. Beldurgarria izan zen ordukoa. goiko solairuetaraino iritsi baitzen ura. Orduko bizipenak.

13. Uholdeetako bizipenak

- **Erref:** MEN-019/023
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:38:05. **Bukatu:** 00:40:20

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Bere jaiotetxearen azpikaldean harategia zegoen eta egunero Iglesias izeneko batek haragia ekartzen zuen Elgoibartik. Beraiek oiloak ere edukitzen zituzten behean. Eta Matoneko biltegia ere inguruan zegoen. Lehenengotako uholde handia izan zenean beraiek hantxe bizi ziren. Ura goraka nola zetorren ikusten zuten eta etxea ere urez bete zitzairen. Orduko bizipenak. Uholdeen ondorenak uzten duena.

14. Uholdeen inguruko kontuak

- **Erref:** MEN-019/025
- **Iraupena:** 0:03:30. **Hasi:** 00:40:35. **Bukatu:** 00:44:05

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Arrantzarako zaletasun handia izan du beti. Bi txanal izatea lortu zuen. Herrian egindako obrek uholde txikiak saihesteko balio izan dutela komentatzen du. Dena dela, Mendaron izan ziren uholde handi horiek ez dute irtenbiderik. Aurrerago ere izan omen zen halako uholde izugarri bat. Orduko kontuak.

15. Txanalarekin arrantzan ibaian

- **Erref:** MEN-019/027
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:44:30. **Bukatu:** 00:45:15

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak

Laburpena:

Bi txanal izan zituzten, bata beraiek egindakoa eta beste erositakoa. Ibaian ibiltzen ziren arrantzan txanalarekin.

16. Elgoibarko Usetxe sagardotegia

- **Erref:** MEN-019/029
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:45:40. **Bukatu:** 00:46:45

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Aita Elgoibarko Usetxekoa zen. Sagardotegia zuten Usetxen eta etxe ondoan loinak edukitzen zituzten haztegien. Ohikoa izaten zen jendeak loinak jatea sagardotegian, haztegitik hartu, garbitu eta zartaginean frijituta.

17. Mendarotik Debako komentura bitartean arrantzan

- **Erref:** MEN-019/030
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:46:45. **Bukatu:** 00:48:30

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Aitarengandik jaso zuten arrantzarako zaletasuna. Aingirak hartzen zituzten ibaian, gero saltzeko. Lantegian baino diru gehiago irabazten omen zuen aingiratan. Eibarrera saltzen zituzten. Loinak ere saldu egiten zituzten urtean 2-3 aldiz, tabernara. Barboak, ostera, jateko hartzen zituzten. Mendarotik Debako komentura bitartean ibiltzen ziren arrantzan.

18. Batetik bestera joateko beti trenbidetik

- **Erref:** MEN-019/031
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:48:30. **Bukatu:** 00:49:50

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Lanbideak » Trenbideko langileak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak

Laburpena:

Batetik bestera joateko trenbidetik ibiltzen ziren beti. Trenbide ondoan ibiltzeko lekua egoten zen, kaltzadoreak eta trenbideko langileak ibiltzen ziren egunero eta. Egurra garraiatzeko edo beste gauza batzuetarako trenbidetik ibiltzen ziren beti.

19. Arrantza moduak eta tresnak

- **Erref:** MEN-019/032
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:49:50. **Bukatu:** 00:51:25

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Loinak sarearekin harrapatzen zituzten. Honen inguruko azalpenak; lexikoa. Aingirak kanaberarekin hartzen zituzten. Aparejuak; arraina batzeko zestoak. Esparbela ere erabiltzen zuten arrantzarako. Honen inguruko azalpenak.

20. Mutikoak ibaian biluzik bainatzen; neskak urruti

- **Erref:** MEN-019/033
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:51:25. **Bukatu:** 00:52:45

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekak eta uretako jolasak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Hondartza

Laburpena:

Mutikotan denbora gehiena ibaian pasatzen zuten, igerian. Neskak ez ziren hurbildu ere egiten, mutiko gehienak, baita nagusiagotan ere, biluzik bainatzen ziren sarri eta. Behin lantegian lanean hasten zirenean Debara joaten ziren hondartzara.

21. Arraina itsasotik platerera

- **Erref:** MEN-019/034
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:52:45. **Bukatu:** 00:55:35

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Itsas fauna
- Itsasoa » Arrantza motak » Harraldeko arrantza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Debatik Zumaiara bitartean ordu asko pasatu izan dituzte arrantzan eta ingurua oso ondo ezagutzen zuten. Durdoak eta zarboak harrapatzen zituzten itsasoan. Mendarora etorritakoan, arrain freskoa Matoneko tabernara eramaten zuten eta bertan jaten zuten. Ez omen dago halako jakirik. Tabernan afaltzen zeudela gertatutako anekdota. Arraina freskotan jan beharrekoa da.

22. Korrokoia freskotan jateko goxoa

- **Erref:** MEN-019/035
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:55:35. **Bukatu:** 00:56:50

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Itsas fauna

Laburpena:

Korrokoia gaur egun ez da jaten, zikin artean ibiltzen delako, baina haragi zuri-zuria omen du. Beraiek mutikotan asko jaten zuten. Debako hotel batzuetan lupiaren orde z ematen omen zuten korrokoia eta inork antzeman ez.

23. Lupia zelakoan korrokoia jan zuten herritarrak

- **Erref:** MEN-019/036
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:56:50. **Bukatu:** 00:59:20

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Itsas fauna
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Herritar batzuekin gertatutako anekdota kontatzen du. Korrokoia jaten aspertuta zeudela eta, lupia eskatzen zuten. Berak korrokoia freskoa jarri zien lupia zela esanda, eta sinistu egin zuten.

24. Angulatan nola egiten zuten

- **Erref:** MEN-019/037
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:59:20. **Bukatu:** 01:02:40

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Angulak

Laburpena:

Arrantzarako zaletasun handia izan dute bai berak eta bai anaiak. Angulatan ere ibiltzen ziren eta nahikoa angula hartzen zuten. Angula normalaren eta angula zuriaren arteko aldea zein den bere ustez azaltzen du. Angulatan nola egiten zuten.

25. Ilberria onena angulatarako

- **Erref:** MEN-019/038
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 01:02:40. **Bukatu:** 01:04:45

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Angulak
- Itsasoa » Arrantza motak » Gabarrantza

Laburpena:

Angulak azaro inguruan hasten dira eta martxo aldera arte egoten dira. Ilberria izaten omen da ona angulatarako. Beraiek kiloak hartzen zituzten. Angulak hartzeko marea iristen den lekuraino joan behar da, Debako futbol

zelai ingururaino. Orain angulatarako ohitura galdu egin da, baina ilberri batzuetan gaez itsas bazterra argitxo beteta ikusten da oraindik.

26. Arrantzan bazterretik edo ontziarekin

- **Erref:** MEN-019/039
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 01:04:45. **Bukatu:** 01:06:30

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantza-kanpainak » Angulak
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Lan-tresnak
- Itsasoa » Lan-tresnak eta azpiegiturak » Ontzi-motak

Laburpena:

Beraiek beti bazterretik egiten zuten angulatan. Deban, Lasao inguruan baziren 2 txalupa handi eta haiek polea bat izaten zuten botatako sare handia jasotzeko. Gero ontzi txikiak ere hasi ziren garai batean, baina debekatu egin zituzten. Debako moilan ontziek alanbrezko poltsa antzekoak dituzte eta moilan batetik bestera ibiltzen dira eta bazterrera joandakoan, hartu dutena hustu. Baina sarri ontzi asko egoten dira zati berdinerako eta zain egon behar. Angula desagertu egin dela dio.

27. Aingirak udazken aldean itsasorantz bueltan

- **Erref:** MEN-019/040
- **Iraupena:** 0:03:15. **Hasi:** 01:06:30. **Bukatu:** 01:09:45

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Itsas fauna

Laburpena:

Angulak galdu egin direla dio. Garai batean udazken aldean 2 kilo inguruko aingira handiak ikusten omen ziren inguruko ibaietan. Ibaietan goi aldean bizi izan eta umeak izatera bueltan itsasora zihoazen aingirak omen ziren haiek. Honen inguruko azalpenak.

28. Kolaka (sábalo) handiak etortzen ziren itsasotik

- **Erref:** MEN-019/042
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 01:10:34. **Bukatu:** 01:12:15

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Itsas fauna

Laburpena:

Maiatz inguruan 2-3 kilo inguruko kolakak ("sábalo") sartzen ziren ibaira. Beraien entretenimendua haiei harrika egitea izaten zen. Ibaian 15 egun inguru egiten zituztenean hil egiten ziren. Garai batean arrain txikiak multzoka etortzen ziren itsaso aldetik behetik gora, baina gaur egun ez da halakorik ikusten.

29. Txorikumeak hazi izan ditu etxean

- **Erref:** MEN-019/044
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 01:14:00. **Bukatu:** 01:15:15

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:

Txorikumeak hartu eta etxean hazi izan ditu. Eskinosoak izan zituen etxean eta soltean ibiltzen ziren etxe barruan.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2024-04-23

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com